

NTOG Kunst Salon

Akrisios, de koning van Argos wordt geconfronteerd met een onplezierig vooruitzicht. Een orakel voorspelt hem dat hij vermoord zal gaan worden door een kleinzoon. Om dit te voorkomen neemt hij geen halve maatregelen. Hij sluit zijn dochter Danaë op in een grote bronzen toren, bij wijze van anticonceptie. De prachtige Danaë is echter opgemerkt door Zeus en een beetje oppergod laat zich niet weerhouden door een paar bronzen tralies. In de gedaante van een regen van goud daalt hij de toren binnen en bevrucht Danaë. Ze baart een zoon, Perseus, tot grote onvrede van Akrisios, die vervolgens moeder en zoon verbant. Door toeval (of het lot) zou later alsnog de voorspelling uitkomen wanneer Perseus tijdens atletiekspele een discus tegen het hoofd van zijn grootvader werpt.

Gustav Klimt koos ervoor Danaë af te beelden op het moment van conceptie. En dat deed hij niet voor niks. Griekse mythologie was een geaccepteerd onderwerp voor de kunsten en dus leende het verhaal van Danaë zich perfect voor het maken van een erotisch, gewaagd werk dat toch keurig was.

We zien Danaë in een innige positie met haar ogen gesloten, vingers gekromd. Ze beleeft het moment. De regen van goud stroomt naar beneden tussen haar benen. De uitsnede van het beeld, met eigenlijk alleen een naakte Danaë, maakt het heel intiem. Er zijn geen verwijzingen naar de toren of de rest van het verhaal. Het gaat om de creatie die hier plaatsvindt. In het doek rechtsonder zijn biomorfe ornamenten aangebracht, je zou er haast blastocysten in herkennen. Beroepsdeformatie? In dit geval niet, de kunstenaar maakt een doelbewuste fysiologische referentie naar de bevruchting.

Klimt was een graag geziene gast op de salons van mw. Zuckerkandl in Wenen waar haar echtgenoot, voorzitter van de anatomie- en pathologieafdeling op de universiteit van Wenen, regelmatig voordrachten hield over (microscopische) anatomie voor kunstenaars. Salons, bijeenkomsten van wetenschappers, filosofen en kunstenaars in de privésfeer van een woonkamer (salon), waren een broeinest voor wederzijdse inspiratie en kruisbestuivingen. Toen de vroege embryonale ontwikkeling werd ontdekt, gaven anatomen vorm aan het onzichtbare. De magie van conceptie werd gevisualiseerd en dat nam Klimt maar al te graag mee in zijn schilderij. Met dit werk brengt hij een ode aan de vruchtbare relatie tussen wetenschap en kunst.

Daarnaast heeft hij nog een andere boodschap: creativiteit overwint onderdrukking! Klimt had recent te maken gehad met censuur en hij zegt hier: zoals opsluiting geen anticonceptie bleek voor Danaë, zo zal censuur ook mijn creatieve geest niet kooien! Wederom een prachtig voorbeeld van hoe menselijke vruchtbaarheid tot de verbeelding spreekt en verheven kan worden tot metafoor, door Klimt hier op iconische wijze.

Daphne Voormolen, arts foetale geneeskunde WKZ
Stichting Kunst Salon

Colofon: Gustav Klimt, *Danaë* (1907-1908)